

חיים כהן מראשוני העלייה החמישית

עלינו... למדוני שלעולם לא ינום ולא יישן שומר ישראל... והפעם לא נשאר בי כוח לשאת אותו."

עם זאת, אין הוא נוטש באחת את היהדות, אלא רואה בה - מכאן ואילך - "תרבות עשירה שעלינו לפתחה ולהשתבח בה, גם בתחום המשפט העברי", הקרוב ללבו. כהן עולה מעלה-מעלה במעלות המשפט במדינה. תחילה הוא עובד אצל עו"ד מרדכי בוקסבאום (מראשי "אגודת ישראל", שהיה קודם לכך קומוניסט בהונגריה ונידון שם למוות), ומשם הוא עובר לשרות המשפטי הציבורי. בדצמבר 1947, עם הקמת ועדת המצב שליד המוסדות הלאומיים, נקרא לשמש מזכיר המועצה המשפטית ועם קום המדינה נתמנה לפרקליט המדינה. תקופות קצרות כיהן גם כמנכ"ל משרד המשפטים וגם כשר המשפטים (לאחר התפטרותו של פנחס רוזן).

משנת 1950 עד 1960 היה היועץ המשפטי לממשלה ומאותה שנה ועד 1981 כיהן כשופט בבית המשפט העליון, כשהוא מטביע חותם עמוק על מוסד זה, למרות שלא פעם נמצא דווקא בדעת מיעוט.

נוסף לזאת הרצה, במשך כעשרים שנה, כפרופסור אורח באוניברסיטה העברית בירושלים ובאוניברסיטת תל-אביב וכתב חמישה ספרים. הידוע בהם עוסק במשפטו וצליבתו של ישו הנוצרי, ספר שזכה לתהודה רבה בעולם המערבי והנוצרי. כמו כן ייצג את ישראל בוועדה לזכויות האדם של האו"ם, היה נשיא הארגון הבין לאומי של המשפטנים היהודיים ונשיא האגודה לזכויות האזרח בישראל. כן היה חבר בוועדה הבין-לאומית של בית הדין הבין-לאומי לבוררות.

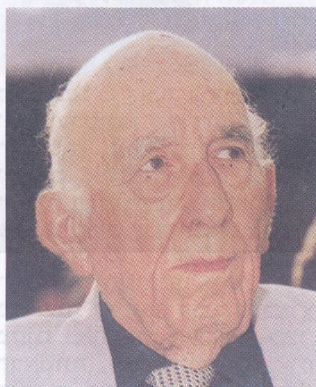
טבעי הוא שמערכת יחסים מיוחדת שררה בין חיים כהן לבין פנחס רוזן, שר המשפטים הראשון במדינה. תחילת ההיכרות ביניהם בדו-קרב משפטי בזמן המנדט, שבו גבר כהן על רוזן. אחר-כך, "כשהתקרבו יותר ושוחחנו בארבע עיניים, הוא לא אמר חליה שנדבר בינינו גרמנית, אלא שוויצרית... החלפנו לפעמים פתקים ורשמנו רשימות בתיקים בגרמנית, אפילו בחרוזים..."

נסיים במה שפתחנו. חיים כהן היה והינו איש שיחה מקסים ומרתק. הרבה חוכמת חיים ומקוריות עולים בשיחות עמו עד שאתה שומע את דבריו והולך שבי אחריו; לא רק מתוכנם של הדברים, אלא גם מאופן הצגתם.

חיים כהן אינו רק משפטן מקורי ודגול, אלא גם אורתור בחסד עליון ונאחל לו שעוד שנים רבות יזכנו מחכמתו.

מיכאל ששר

דברי חיים כהן מובאים מהספר: **חיים כהן שופט עליון**, שיחות עם מיכאל ששר, בהוצאת כתר.

חיים (הרמן) כהן, מ"מ נשיא בית המשפט העליון בדימוס, הגיע לגיל המופלג של תשעים שנה, שעליו נאמר בפרקי אבות "בן תשעים לשיח". לאמור - לפי אחד הפירושים - זה הגיל שבו מתפנה האדם לשוח עם זולתו, מאחר שהוא כבר שבע מעשים ועלילות וזמנו בידו. אבל האמת היא שחיים כהן היה והינו כל ימיו איש שיחה מבריק ומאלף, שמעטים כמותו בחברתנו השסועה.

דומני שאין זה מוגזם לקבוע שכהן, שנולד בליבק בשנת 1911 וגדל בהמבורג, הוא הבולט באישי העלייה החמישית. כהן גדל בבית-חרדי, בנוסח "אגודת ישראל" והוא בן למשפחת רבנים מפוארת, היא משפחת קרליבך. (ידועים לנו כיום עזריאל קרליבך ז"ל, מייסד עיתון "מעריב", והרבי המרקד, ר' שלמליה קרליבך ז"ל, שניהם קרובי משפחתו). בזיכרונו חקוק בעיקר הרב ז"ר יוסף קרליבך ז"ל, רבה של אלטונה, שנרצח, יחד עם בני עדתו, על-ידי הנאצים בעיר סמוך לריגה בירת לטוויה. הרב קרליבך, שעל שמו סמטה בתלפיות שבירושלים, היה דודו של חיים כהן ועלה ארצה בראשית המאה ה-20, כמורה בבית-הספר "למל" בירושלים. באותן שנים התקרב לרב א.י. קוק, אישיות רבת-פנים, שהשפיע בשנות ה-30 השפעה עמוקה גם על חיים כהן עצמו.

בזיכרונו מתאר חיים כהן את דודו מ"אב-טיפוס של הרב הגרמני המחונן. ברגע שנכנס לבית הכנסת ושתררה במקום יראת קודש. הרצאותיו בשבת אחרי הצהרים באולם הגדול של בית הכנסת באלטונה, (שם מצויה היום כיכר גדולה על שמו), שהיה מלא מפה לפה, ריתקו את קהל שומעיו ואף שדיבר גרמנית, חשת כאילו ראית חזונם של נביאים". באווירה רווית יהדות זו גדל גם חיים כהן. הוא מעיד על עצמו שגדל בבית יהודי נפלא, שידע לשלב "תורה עם דרך ארץ" או בלשון ימינו, יהדות ואנושות (בלבוש גרמני קלאסי).

אבל כגודל התפארת בימים שלפני היטלר, כן גודל החורבן לאחר השמדת יהודי גרמניה, יחד עם כל יהודי אירופה, במזרח ובמערב כאחד. אומר על כך כהן: "אני חושש שהרבנות הזאת (בנוסח רבני גרמניה האורתודוקסים, חלקם הגדול חניכי בית המדרש לרבנים ע"ש הילדסהיימר בברלין), שהיתה רוויה כל-כך חכמות חיצוניות - אמנות, יופי, מדעים ואופק רחב - כלתה מן העולם.

חיים כהן גדל באווירה חרדית אנטי-ציונית והוריו קיוו שיהיה רב. לשם כך נשלח ב-1930 לירושלים, לשיבת הרב קוק וזה, כדבריו "הכניס בי את חידק הציונות". אבל תוך כדי לימודיו בישיבה, החליט לעבור ללימודי משפטים, חזר לגרמניה וב-1933 עלה ארצה.

כך, בהדרגה, תל מהפך בחייו של חיים כהן. שעה שאנשים כמו ארנסט סימון ומבחינות מסוימות גם גרשום שלום (שבאו ממשפחות מתבוללות), התקרבו ליהדות ולקיום מצוות - אם גם לא בדרך אורתודוקסית - התרחק חיים כהן, יותר ויותר, מאורח-החיים הדתי, עד שכיום, הוא מעיד על עצמו שהוא אפיקורס. לדבריו גרמו לכך התנהגותם של החרדים, אנשי "היישוב הישן" בירושלים, התנהגות שהיתה רחוקה כרחוק מזרח ממערב, בהשוואה לחרדי גרמניה, ובעיקר - השואה. ביחס אליה הוא אומר: "אפילו הקדוש ברוך-הוא לא יכול להעלות בדמיונו את מראה השואה שירדה

עזרו לנו לעזור

המפעל לעזרה הדדית של ארגון עולי מרכז אירופה